

“DU VIL ÆDE STØV RESTEN AF LIVET”

Allerede i prologen får vi at vide, at romanens hovedpersonen, Wang Changchi, går en grum skæbne i møde. Vi møder ham midt på en bro, hvor han gør sig parat til at kaste sig ud. Et sted i baggrunden er der en person, der skjult holder øje med, at han fuldfører opgaven.

Resten af romanen forklarer, hvordan Changchi er blevet presset ud i den situation. Hans nedtur starter, da han bliver snydt for den plads på universitetet, som hans eksamensresultat egentlig berettiger ham til. Hans far, Wang Huai, har store drømme om sønnens og dermed slægtens fremtid, og da han hører, at Changchi ikke er blevet optaget, tager han ind til byen og protesterer foran det lokale uddannelsesbureau, hvor han ender med at falde ned fra en bygning og blive lam i benene. Som Wang Huai senere opsummerer situationen: "Der findes ikke retfærdighed. Fra vi fødes til vi dør, lider vi nederlag. Vi har tabt allerede på startlinjen."

Vi følger Changchis kamp for alligevel at blive til noget her i verden. Han tager til storbyen, hvor han pukler i byggeindustrien. Han afsoner en fængselsstraf som "vikar" for en magtfuld person og har også en kort karriere som håndlanger for nogle lyssky typer. Familien introducerer ham for Xiaowen, en sød og smuk ung kvinde uden nogen form for uddannelse, som han gifter sig og får et barn med. Den lille familie kæmper for at opnå en acceptabel tilværelse i storbyen, men byen er en jungle, og man kan ikke stole på nogen. Xiaowen finder et job som fodmassør med ekstraydelser, der er betydeligt mere indbringende end Changchis arbejde på byggepladsen, og ægteskabet falder fra hinanden.

Storbyen er hjerteløs, men den lille landsby, som familien Wang bor i, er heller ikke nogen tryk og solidarisk idyl. Man kan godt hjælpe hinanden med et lån, men når gælden ikke kan betales tilbage, drager udlåneren nådesløst af sted med de ting, der er blevet sat i pant, om det så er den kiste, som gamle

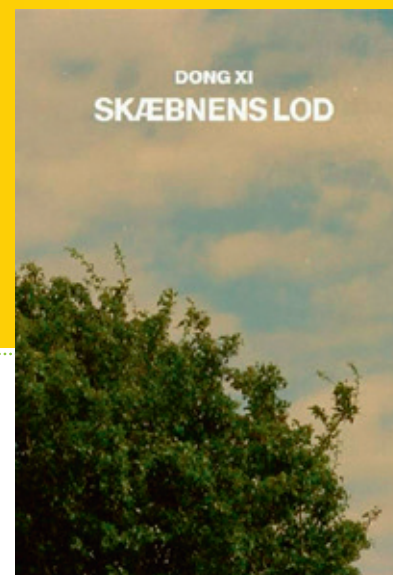
Wang Huai havde regnet med, at han skulle begraves i. Sladderer løber hurtigt i det lille samfund, så alle ved alt om alle, og især om deres ulykker.

Der er dog også sammenhold, særligt når man står over for repræsentanter for myndighederne inde fra byen. Da to korrupte betjente kommer ud for at arrestere Changchi, tropper hele landsbyen op, afvæbner lovens suspekte håndhævere og smider dem ud, så de rasende må drage hjem til stationen med uforrettet sag.

Bagefter indser bønderne, hvad de har gjort, og hvilke konsekvenser det kan få. En berusende sejr kan snart blive til et skæbnesvangert nederlag. Myndighederne kan ramme dig når og hvor de vil, og kan de ikke få ram på dig selv, kan de gå efter dine slægtninge og venner. Én har en søster, der er massøse i byen, og måske masserer nogle ikke helt anstændige steder på kroppen. En anden har fået sine to børn på gymnasiet gennem bestikkelse. Hvad nu hvis politiet får lyst til at kigge nærmere på det? Som en af bønderne siger: "... hvis først de får lyst til at nakke én, er der utallige måde at gøre det på." Hele landsbyen ligger søvnløs af frygt for den hævn, som de er sikre på, vil ramme dem efter deres opsætsighed.

Romanen er fuld af den slags i grunden tragiske scener, der får et galgenhumoristisk eller endda absurd tvist gennem karakterernes fantasifulde forsøg på at rode sig ud af de problemer, de løber ind i og ikke mindst gennem det malende billedsprøg.

Da Changchi kommer ud for en arbejdsulykke, får vi at vide at "murstenene havde banket hans forplantningsorgan til agurkesalat og hamret den venstre testikel til hvidløgsmos", og en sammenligning af urin fra Changchi og hans velhavende fjende beskrives således: "Det var urin fra to forskellige verdener: Den ene gylden og klar, den anden mørk og mudret; den ene et produkt af dyre, økologiske madvarer og friskt kilde-

vand, den anden et produkt af ulovligt genbrugt stegefedt, fuldt af hormoner og med et usædvanligt højt niveau af klor." Det er skarp samfundskritik kogt ned til urinprøver.

Det er også en fin oversætterpræstation på den måde at ramme Dong Xis sproglige stil, som hans mere berømte forfatterkollega, Yu Hua, ifølge flappen på omslaget har kaldt "livligt summende". Romanen summer i hvert fald af bondevisdom som: "En mulighed er som en prut, man kan kun lugte den i kort tid."

Ved at følge Changchis rejse frem og tilbage mellem landsbyen og storbyen udstiller Dong Xi med stor præcision nogle af de ømmeste punkter i det kinesiske samfund. Myndighederne bekymrer sig ikke om de fattiges skæbne, korruptionen er allestedsnærværende, og penge og rå magt er det eneste, der tæller. Den billige arbejdskraft fra landet bliver udnyttet på det groveste, og højere moralske principper er for tabere. Romanen er på den måde samfundskritisk i en grad, som vi for øjeblikket meget sjældent finder i den kinesiske samfundsforskning eller i de stramt kontrollerede nyhedsmedier.

Det betyder ikke, at *Skæbnens lov* udelukkende er et socialrealistisk katalog over de uligheder og uretfærdigheder, der holder landsbyboere og migrantarbejdere fast i et jerngreb. Den er også en psykologisk fortælling om, hvordan individet forsøger at navigere i den nye, materialistiske verden og samtidig holde fast i en af de helt grundlæggende kinesiske værdier: respekten for forfædrene og drømmen om at gøre slægten ære og sikre dens fremtid. Changchi, hans far Wang Huai og hans kone Xiaowen er mere

HVORFOR DIT?

end sociale skabeloner. De er levende og nuanceret beskrevet som mennesker, der træffer vanskelige valg på en umulig baggrund og med alle odds imod sig, og det gør romanen til en fin læseoplevelse.

Forfatternavnet Dong Xi (ja, det er faktisk tegnene 东 og 西 for øst og vest) er et pseudonym for Tian Dailin, en meget anerkendt forfatter født i 1966 i Guangxi-provinsen. Det er første gang et af hans værker oversættes til dansk, og Forlaget Sand og Jern fortjener stor ros for at præsentere ham med denne smukt producerede roman.

Dong Xi
Skæbnens lod

Oversat fra kinesisk
af Peter Damgaard og Frederik
Kitchell Gaub (kinesisk 2015)
Forlaget Sand & Jern 2021
440 sider. 290 kr.

Stig Thøgersen er professor emeritus ved Institut for Kultur og Samfund, Aarhus Universitet. Hans nuværende forskningsprojekt handler om børn og barndom.

Simon Gjerø
Made in China

Earnshaw Books 2021, 208 sider. 230 kr., ISBN 978-988-8552-85-6

Simon Gjerøs bog har undertitlen *A memoir of Marriage and Mixed Babies in the Middle Kingdom*. Det lyder hyggeligt, det lyder lidt privat, – men bogen er meget mere end det.

Der er ganske vist en vis progression fra ”dansker møder kinesisk pige”, via færdiguddannelse, til ”at gøre noget ved det”, blive gift, blive gravid, få et barn, og endnu et barn. Og bo i Kina.

Selv om vi her i Danmark også læser om kulturel og praktisk tilpasning ved at have eller være udenlandsk ægtefælle, så er det peanuts, peanuts, ved siden af Kina.

Det hele udspiller sig i en række relationer. Inderst findes ægteskabet, der hos Gjerø synes helt i harmoni. Med en gensidig vilje, forståelse og afstemning af baggrund klarer de forhindringsløb af jægersoldatmæssigt niveau. I relationerne til den kinesiske familie, til naboerne, til ALLE, til institutioner, embedsmænd, systemet, historien, kulturen, traditionen. En stor sammenhængende organisme, som kineseren smidigt bevæger sig rundt i, – eller i hvert fald kender og kan forholde sig til – men hvor man som udlænding uvægerligt vil føle sig slynget rundt i en tørretumbler! Selv Gjerø, med sit dybe kendskab til Kina, sin kærlighed til Kina, – selv han.

Forløbet tumler lystigt af sted med lidt spring frem og tilbage, muntert, aldrig satirisk, selv ikke i mødet med skrankepaver, korrumperende gaver, stigende leveomkostninger, – indtil, indtil de MÅ tage det valg, der hele tiden har ligget der: Bo i Kina, bo i Danmark? Børnene bliver det afgørende. I hvilken opdragelseskultur skal de ind, i hvilke former for skoleforløb, i hvilken kulturel ramme? Det blev Danmark.

Hvorfor dit, og hvorfor dat?

Som guide i Kina falder spørgsmålene som haglbyger. Hvad koster børnehaver? Hvorfor er der split i børnenes bukser? Hvad betyder hukou? Er der noget om, at kinesere ikke tåler spiritus? Fortæl noget om navneskik! Er der noget om, at kineserne har en anden slags ørevoks?!! Osv., osv.

Gjerø giver svarene. Det er indsigtfuldt og i mange tilfælde oplevet på egen krop. Jeg vil lave mig et indeks til alle de gode beskrivelser, – eller bedre: I næste udgave af bogen skal Gjerø selv lave det. Tak.

Jeg kan ikke slutte uden at omtale *Min kone spiser med pinde* udgivet af Karl Eskelund i 1946. I slutningen af bogen skriver han: ”Vi flyttede til en lille ø flere mil ude i Atlanterhavet [fra USA]. Jeg havde ikke i sinde at bestille et lod, for selv synet af en skrivemaskine gav mig kvalme, men da jeg havde drevet den af i en uge, begyndte jeg at blive træt af det. *Du skulle skrive en bog, foreslog Chi-yun. Men jeg har da ikke noget at skrive om. – Det har du vel nok – skriv om dig selv og Mei-mej og mig.*”

Historien endte trist for Eskelund, men bogen om mødet er en klassiker.

Historien tegner lys for Gjerø. Vi har fået en bog, som er lystlæsning og samtidig pligtlæsning for enhver, som vover at mene at forstå Kina og kineserne.

Og så er Danmark endda blevet beriget med endnu en klog kinesisk kvinde og to (nej tre) børn, som har de bedste forudsætninger.

Hans Jørgen Hinrup er forh. forskningsbibliotekar på Statsbiblioteket med speciale i Kina.

OMKRING DET KOLDE BJERG

Hanshan (寒山) i medrivende dansk oversættelse

1. LIVSGÅDEN

Jeg var en ung mand, ja, næsten kun en stor dreng, da jeg første gang stødte på digte fra Tangtidens Kina (618-907). Og det er ganske sigende, at det skete ad så at sige indirekte kanaler. For digtene fra den tid har på mange måder været inspiration for mange forskellige vestlige kunstnere og kunstnere, så vi tit støder på dem gennem deres formidling eller brug af dem.

Jeg var, efter ved et tilfælde at have hørt Gustav Mahlers 1. symfoni, blevet aldeles indfanget af hans musik som helhed og endte så med at komme frem til hans symfoniske sangcyklus *Das Lied von der Erde*, komponeret til og med sanglig fremførelse af digte fra Tangtiden i Hans Bethges tyske oversættelse, der enkelte steder var revideret af Mahler selv.

Som al Gustav Mahlers musik er også *Das Lied von der Erde* både i tekst og musik på én gang lidenskabeligt livselskende og lidelsesfuldt sørgende i smerten over, at det smukke i livet hele tiden forsvinder bagud og kun kan tilegnes i dødens skygge.

”*Dunkel ist das Leben, ist der Tod!*” er karakteristisk nok de udklingende ord på første sang. Og ordet „*ewig ... ewig ...*” afslutter sidste sang på en måde, så det gentages igen og igen og bliver fjernere og fjernere for så at slutte med en synkopedissonans som en gåde, der ikke bliver løst.

2. DET ABSOLUTE NU

Hanshans digte i Susanne Jorns pragtfulde gendigtning indeholder alle disse elementer af sansefuld livsglæde og dødsrøds smerte – alt, hvad der er, bliver det, der var. Og det, der var, lever videre i det nu, der alle-

rede selv er forbi. ”Evtig ejes kun det tabte”, som det siges i Henrik Ibsens dramatiske digt Brand.

Et af Hanshans digte, der umiddelbart kan opfattes som selvbiografisk, slutter med disse vidunderlige ord om at bringe problematikken om liv og død til tavshed:

Er allerede så gammel i dag
at tilbageblevet liv skal forties

Tilbage er opgåelsen i det absolutte nu.

3. UD AF INTET

Der er i verdenslitteraturen tekster, der tro- ligt nok udspringer af menneskers liv og historiens gang, men som samtidig træder frem på historiens scene som ud af intet i den forstand, at der ikke findes en kendt forfatter af dem. Det er samtidig nogle af de stærkeste tekster i verdenshistorien, udtømmelige i udtrykskraft og eksistentiel dybde. Til denne kategori hører blandt andet den kinesiske klassiker *Sangenens bog*, de danske folkeviser – og Hanshans digte.

For ingen ved, hvem Hanshan var, og ingen ved, om han rent faktisk har skrevet de digte, navnet Hanshan forbindes med. Susanne Jorn gør i sit efterord rede for de mange gisninger, der findes omkring, om Hanshan overhovedet var, og hvem han i bekræftende fald var. Men man mener, at han levede omkring 712-793. Nogle mener, at de digte, der tilskrives ham, er hans. Andre mener, at to eller flere har leveret digte til Hanshan-sam-

lingen. Nogle udlægger hans digte som buddhistiske lærestykker, andre fremhæver dem som daoistiske og chanprægede, mens atter andre primært læser dem som selvbiografiske.

Ét er sikkert: Hanshan (寒山) betyder ”Det Kolde Bjerg” og bruges i digtene både som betegnelse for det skrivende jeg og for det bjerg, han har trukket sig tilbage til.

Hanshan-digtene har især stor udbredelse i Japan. Men de slog også ned i beatgenerationen og får en fremtrædende plads i blandt andet Gary Snyders og Jack Kerouacs forfatterskaber og hele virke.

Hanshan Jeg bor på et bjerg

Digte. Udvalgt, oversat fra kinesisk og med efterord af Susanne Jorn
Hoff & Poulsen 2020
125 sider. 200 kr.

Hugo Hørlych Karlsen er forfatter, oversætter og forlægger med Forlaget Nordøsten. Han har en langvarig og stor interesse for kinesisk medicin, akupunktur, sprog og kultur.

4. ET FILMPORTRÆT

Er man interesseret i dette beat-aspekt omkring Hanshan, kan jeg anbefale, at man supplerer Susanne Jorns fine redegørelse i efterordet med at se dokumentarfilmen *Cold Mountain*, produceret af Mike Hazard i 2009. Filmen præsenteres på cultureunplugged.com med disse ord:

"Cold Mountain er et filmportræt af den kinesiske digter Hanshan fra Tang-dynastiet, aka Cold Mountain. Den er optaget i Kina, Amerika og Japan. Burton Watson, Red Pine og den legendariske Gary Snyder beskriver digterens liv og læser digte op. Hanshan var en gavtyv, der skrev digte til alle, ikke kun den uddannede elite. En mand fri af fastlåste doktriner. Det er uvist, om han var munk eller ej, om han var buddhist eller taoist eller begge dele. Det er ikke engang sikkert, at han nogensinde har levet, men digtene lever."

(Min oversættelse).

5. ENKLE, PRÆGNANTE DIGTE

Ganske ulærd har forfatteren/forfatterne af Hanshan-digtene ikke været. Med fryd ser jeg Sangenes bog indirekte citeret i nogle af digtene, så den tid med studeringer og embede, som nogle af digtene beskriver, står til troende, idet også reminiscenser fra *Daode jing* og buddhistiske skrifter dukker op. Alt sammen i enkle, prægnante, klare og samtidig nuancerende digte med et glimt i øjet.

Der er gennemgående fokus på livets gang, aldringen, forgængeligheden og evigheden og det at trække sig tilbage til det kolde bjerg for at være et intetsteds, som ingen kan finde og som samtidig er alt – erindring og nutid i ét.

At sprænge verdens snærende bånd for at mødes i fri eksistens:

Hvem kan springe over verdens bånd
og sidde sammen i hvide skyer

Og prøv at se, hvor sanseligt selv et så refererende digt som følgende er:

Sidder vendt mod Hanshan
blev her i tredive lange år
Besøgte venner og familie i går
men over halvdelen er taget til De Gule Kilder
eller brænder langsomt ud som dryppende
voksløys
eller flyder evigt afsted som forbigående
floder
Konfronterede den ensomme skygge i morges
pludselig løb tårerne ned i to strømme

6. OVERSÆTTELSEN

I sit informative efterord gør Susanne Jorn rede for sine principper for oversættelsen. Dem skal jeg ikke opregne her, blot konstatere, at de fører til, at oversættelsen på kvalitativt fin vis i form og diktion lægger sig i den vestlige modernistiske digttraditions spor. Det er gjort så smukt, at digtene fremstår med en medrivende enkelhed og sanselighed.

Hun har brugt rent ud moderne sprogudtryk som "alert", "oldtimer", "opdateret", "non-stop", "stresset hjerte". Det er slet ikke så meget ude af synk med disse klassiske digte, som man skulle tro. For det første har det en oplivende verfremdungseffekt i Bertolt Brechtsk forstand, for det andet er udtryk, som vi måtte opfatte som mere traditionsbundne, ofte meget nyere, end vi tror.

Så det er blevet virkelig gode digte på dansk, og i og med efterordet forankres de klargørende i den kinesiske tradition og i deres indtog i Vesten i nyere tid.

7. ILD OG VAND

Hvor jeg i min ungdom gennem Gustav Mahler og hans musikalske iscenesættelse af nogle digte fra Tangtiden gennemlevede livets sødmefyldte skønhed og brændende smerter, møder jeg nu som ældre mand her i Hanshan-teksterne, at:

År og måneder flyder som vand
På et øjeblik alderdom

SOCIALISTISKE PERSPEKTIVER PÅ KONFLIKTEN MELLEM KINA OG USA

Denne righoldige bog har fem hovedafsnit – *Kinas vej til verdensscenen* med 25 afsnit, *Marxismen kort fortalt* med 7, *Økonomiske og politiske ideologier* med 20, *En verden i krise, men uden ledelse* med 4 afsnit og endelig *På vej mod en multilateral verdensorden*, som står alene.

Forfatteren er – som det fortælles på bagsiden – pensioneret civilingeniør, aktiv på venstrefløjens siden ungdommen, har været bosat i Afrika (ikke præciseret hvor) i 25 år og sidder i Ruderdals kommunalbestyrelse for Enhedslisten. Desværre får man ikke noget at vide om Jensens personlige relationer til Kina, f.eks. om han har besøgt eller boet i landet.

Lad mig indledningsvis sige, at jeg har stor respekt for bøger, der skrives på basis af mange års personlig interesse, samfundsen-gagement, livserfaring, vidensopbygning, og fordi forfatteren har noget på hjerte – ja, helt enkelt ikke kan lade være med at sammenfatte sine tanker, som har taget form over årtier.

Jensens bog er en af slagsen, og det er sådan, jeg har læst den. For bogen er ikke en specialists eller samfundsforskers værk, der er klart struktureret, bygger på nogle velbeskrevne grundbegreber eller teorier og bygger en analyse op til en slags forklarende crescendo, som får læseren til at udbryde: Aha, det er sådan, det hele hænger sammen, nu forstår jeg bedre!

Jeg kalder bogen *righoldig* ovenfor, og det er den. Jacob Jensen er et meget vidende menneske, der generøst giver os et væld af fakta om især Kina, dets baggrund og imponerende udvikling. Han baserer sig på en

mængde relevante og "tunge" vestlige analyser af Kina og henviser – for mig overraskende – typisk til f.eks. *The Economist*, *New York Times* og andre konservative, vestlige kilder.

Det er værd at hæfte sig ved 'og'et' i undertitlen. For Jensen giver sig *ikke* ind på et projekt, der handler om at analysere modsætningerne (i dialektisk forstand) og konflikterne i et internationalt politikperspektiv – nej, han fortæller om Kina *og* har så nogle ret omfattende betragtninger om marxisme, politiske ideologer og en serie underafsnit om f.eks. udvalgte lande i Afrika, om Indien, Jugoslaviens sammenbrud, nogle korte betragtninger om Rusland samt en serie underafsnit om økonomisk teori – den unge og gamle Adam Smith, Keynes, Marx naturligvis, neoliberalismen etc. Igennem disse afsnit siges der ikke et ord om Kina-USA konflikten.

Faktisk er det en forbløffende stor del af bogen, der ikke handler om denne konflikt men om mange andre temaer – som i sig selv absolut er læseværdige men ikke behandles som elementer af – eller knyttet til – en forståelse af Kina-USA som sådan.

På den måde får bogen lidt en karakter af antologi, omend forfatteren altså er den samme gode Jensen.

Man kan sagtens blive skuffet over, at bogen ikke hele vejen igennem behandler det, der er dens titel. Men man kan lige så godt sige, at her får man en solid "journalistisk" information om Kinas baggrund og politiske økonomi (eller økonomiske politik) og "vej til verdensscenen" – og hvordan denne scene domineres af USA og det øvrige Vesten, der modarbejder denne ny skuespiller på deres scene – og så får man altså alt det andet med i købet. Det udgør cirka halvdelen af bogen.

Jacob Jensen

Kina udfordrer USA
Stormagtskonflikt og det
socialistiske perspektiv

Eget forlag 2020

I kommission hos
Forlaget Underskoven ApS

Eller via forfatteren:
jjensen4@hotmail.com

359 sider. 250 kr.

Lad mig gøre nogle få nedslag i Jensens tour d'horizon:

1. Jacob Jensen skriver godt om baggrunden til det dagsaktuelle Xinjiang, som USA og andre regeringer jo hævder, er stedet, hvor uighurerne forfølges, fordi de er muslimer, og Kina begår folkemord (s. 314-321).
2. Jeg lærte meget af afsnittene om demokrati, tænketanke og ytringsfrihed (s. 286-301). Her tager Jensen fat på centrale begreber, som i den grad forenkles og forvrides i Vesten à la "eftersom Kina ikke er et vestligt parlamentarisk demokrati, så må det være et diktatur." Her referer han Daniel Bells, Nicolas Berggruen og Nathan Gardels bøger – der blandt andet præsenterer den interessante hypotese, at Kina er et demokrati i bunden og et meritokrati på toppen, der tillader/opmuntrer stor kreativitet i midten. (Meritokrati kan kort defineres som forfremmelse på grund af særlige evner og uddannelse vægtet sammen med iøjnefaldende præstationer i karrieren og en uplettet moralsk adfærd).

Det hér er en vigtig diskussion, fordi vi aldrig vil kunne forstå Kina, hvis vi vedbliver med kun at bruge vestlige begreber til at forstå det og nægter at indse, at Kina er fundamentalt anderledes end vi selv.

3. Kina startede det, som kaldes Belt And Road Initiative, BRI, i 2013 med en kæmpeinvestering på US\$ 1000 milliarder. Det er de nye Silkeveje, der handler om at skabe hurtige kommunikationsveje mellem Kina og hele Centralasien over til Europa og ned gennem Mellemøsten, Afrika og over til Sydamerika. Omkring 80 lande deltager på en eller anden måde i det, og det kan i dag betegnes som verdens største samarbejdsprojekt med en langsigtet vision om win-win for alle og med den grundlæggende filosofi, at hvis vi har fælles projekter, der binder os sammen med nogenlunde ligeligt fordelt gevinst, så minimerer vi også risikoen for krig.

BRI udvikles således ikke med en Bibel – Kina forsøger ikke at sælge sin model eller filosofi til parterne – og heller ikke med Sværdet, ingen baser, regimeskift, militære interventioner etc. à la USA/NATO-landene.

BRI er åbent for alle, og der er nu på en eller anden vis 139 lande tilknyttet BRI, også blandt især østeuropæiske lande men inklusive Grækenland og Italien. USA hader åbenbart projektet, for man har lige gennemført en lov i kongressen – S.1169 – der afsætter hundredvis af millioner dollar til at påvirke amerikanske og andre vestlige medier til udelukkende at skrive negativt om BRI. (Så meget om den frie presses frihed).

Når man tænker på, hvor banebrydende BRI faktisk er, og i hvor høj grad det peger frem mod en helt ny verden, så er det yderst mærkeligt, at det fylder *så lidt* i denne bog.

4. Mod slutningen er det lidt, som om Jensen bliver træt. Der kommer ikke nogen grand finale i de to afsluttende afdelinger – *En verden i krise men uden ledelse* og *På vej mod en multilateral verdensorden*. Og der gøres ingen brug af marxismen eller anden samfundsteori; det bliver rent journalistisk og med nogle gisninger i den ene og den anden retning.

Jensen beskriver verdens krise som om den i hovedsagen handler om amerikanske og den globale uligheds enorme vækst, især baseret på Thomas Pikettys moderne klassiker. Det er helt o.k., men det *kan* ikke, sammen med klimakrisen, stå alene som hovedelementer af den globale krise.

Og på de allersidste sider bruger Jensen nok så meget en bog af Nigel Ashton om Kennedy, Macmillan og den Kolde Krig fra 2002. I og for sig interessant – men lidt af en fuser som vinkel på fremtidens multi-polære (som Jensen lidt mystisk kalder multi-laterale) verden.

Man kan sige, at bogen – naturligt nok – spejler den humanistiske civilingeniørs nok så "materialistiske" virkelighedsopfattelse – masser af fakta, teknologi, økonomi, politik – begivenheder og udtalelser. Og sådan tænker jo mange i den vestlige verden.

Men spørgsmålet er, om ikke der skal noget mere til for at sige noget essentielt om verden anno 2021 og Kinas og Vestens roller i det store spil – noget med kultur, samfundsfilosofi, måder at tænke på – eller social kosmologi: Hvorfor tænker vi, som vi gør, og de, som de gør?

Den slags hører til i det, der kaldes overbygningen i marxistisk teori, alt det ikke-materielle.

Hvis folk som Jacob Jensen gik sammen med andre typer af ekspertise, kunne de sikkert levere en mere spændende "dialektik" ved at inddrage overbygningen i stedet for at lade, som om den ikke findes. Denne glimrende bog holder sig hele tiden i basen og savner overbygningen – og dermed også muligheden for at sige noget virkeligt spændende om fremtidens verden.

Men på den berømte anden side skal man jo ikke skælde ud på en giraf, fordi den ikke er en zebra ...

Jan Øberg er fil.dr.,
Den Transnationale Stiftelse
for Freds- og Fremtidsforskning,
TFF, Lund
<https://transnational.live>

MESTERVÆRK

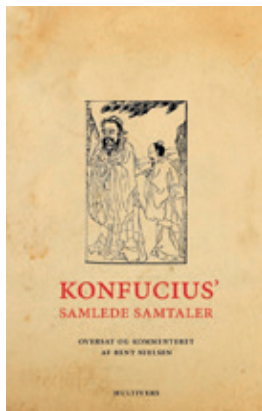
Konfucius (551-479 fvt.) er ubetinget den person, der har haft størst indflydelse på det kinesiske samfund gennem tiderne. Hans lære var statsideologi i mere end 2.000 år, blev læst og lært udenad af hver eneste skoleelev og havde kolossal betydning for individet, familien og samfundet.

Efter at have været persona non grata i det meste af det 20. århundrede, er Konfucius igen kommet til ære og værdighed i Kina. I skolerne er hans lære pensum igen, tempellerne til hans ære bliver restaureret, og selv Kommunistpartiet og Xi Jinping promoverer udvalgte dele af hans tanker. Konfucius er ikke til at komme udenom, hvis man vil forstå det kinesiske samfund og dets kultur før og nu.

Alligevel skulle der gå 2.500 år, før vi fik den første fulde danske oversættelse af Lunyu (论语 – traditionelt oversat til *Analekterne*), som Konfucius' elever skrev ned en generation eller to efter hans død og som især består af samtaler mellem Konfucius og hans elever. Lektor Bent Nielsen fra Københavns Universitet har nu gjort denne vigtige tekst tilgængelig i en moderne og kommenteret dansk oversættelse med titlen *Konfucius – Samlede samtaler*.

Konfucius levede i en tid, hvor Riget i Midten var i opløsning, og mange uafhængige stater kæmpede om magten. Som andre samtidige filosoffer var han bekymret over det kaos, der herskede i landet og søgte en vej tilbage til en gylden fortid præget af fred og harmoni. Konfucius ville genoprette de ritualer og ceremonier, der havde kendetegnet det tidlige Zhou-dynasti (ca. 1046-256 fvt.) og sikre, at alle i handling levede op til de titler, de besad.

Konfucius gjorde familien, og især sønlig ærbødighed, til grundlaget for samfundets indretning. Alle familiemedlemmer skal have bestemte roller at leve op til. Et barn skal være ærbødig og loyalt overfor sine forældre, som til gengæld skal være omsorgsfulde og kærlige overfor barnet. Det vil skabe harmoni i familien. Den samme hierarkiske orden skal genoprettes i samfundet, hvor borgerne skal vise respekt for samfundets autoriteter, som til gengæld skal være omsorgsfulde overfor befolkningen.

Konfucius – *Samlede samtaler*

Oversat fra kinesisk af Bent Nielsen. Kommenteret.

Multivers 2020
296 sider. 300 kr.

Når alle lever op til deres roller, både i familierne og i samfundet, vil der, ifølge Konfucius, atter herske fred og harmoni i Kina. For at sikre de bedst egnede på posterne i samfundet skal alle have mulighed for at blive uddannet. Målet med uddannelse er ikke blot at blive lærd, men også at blive et moralsk dannet og socialt ansvarligt menneske, der uden begærlig skelen til profit og magt handler til gavn for sin næste, sin familie og sit land og fremstår som et positivt eksempel til efterlevelse for andre.

Bent Niensens kommenterede oversættelse af *Samlede samtaler* bygger på et væld af relevante og velvalgte kilder. Tidlige manuskripter, historiske kilder, klassiske kinesiske kommentarer og den nyeste vestlige forskning inddrages til at kaste lys over vanskelige passager og oversættelser, samtidig med at de giver historisk og kulturel forståelse for værket og dets samtid.

Ud over oversættelsen indeholder *Samlede samtaler* en fyldig introduktion og et efterskrift, hvor Bent Nielsen forklarer den historiske baggrund for værket og perspektiverer

til konfucianismens rolle og betydning i Kina i moderne tid. Endelig er der også fundet plads til en glimrende oversættelse af Sima Qians biografi om Konfucius, som er den tidligst kendte levnedbeskrivelse.

Samlede samtaler fremstår derfor både som en velskrevet introduktion til Kinas største tænker men også som en forskningsmæssig relevant og opdateret udgivelse, der sagligt og overbevisende præsenterer nye tilgange til studiet af den mest indflydelsesrige tekst i Kinas historie.

Det eneste man kunne efterlyse, er den kinesiske originaltekst til *Samlede samtaler*. Bent Nielsen henviser læseren til en hjemmeside, men det havde været befordrende at have den kinesiske tekst sammen med den danske oversættelse, ikke mindst fordi han flere steder udfordrer den traditionelle oversættelse og forståelse af teksten. "*En oversættelse af en klassisk kinesisk tekst vil altid være en fortolkning, hvor der både tabes og tilføjes*", skriver Bent Nielsen i indledningen og tilføjer, at "*oversættelsen er en række valg og fravalg*". Det gælder i høj grad for de tvetydige klassiske kinesiske tekster, hvor det ofte er en udfordring at finde nøjagtige og holdbare sproglige ækvivalenter i oversættelsen. De tidligste oversættelser af *Lunyu* blev foretaget af missionerende jesuitter i Kina i slutningen af 1600-tallet. Deres oversættelser havde utilsigtede (og tilsligtede) associationer til kristen morallære, og den tilgang og det lidt forældede sprogbrug har præget mange senere oversættelser, fx James Legges *Analects* fra 1861.

Velvidende, at det sjældent giver mening at tale om en "korrekt" oversættelse, tilstræber Bent Nielsen at fange alle betydninger og nuancer i sin oversættelse. Det lykkes han overbevisende med, ikke mindst når det gælder de væsentligste begreber i konfucianismen og kinesisk kultur. Med inddragelse af et væld af relevante kilder bliver hvert begrebs etymologiske, filosofiske og historiske betydning udførligt diskuteret, og det giver tyngde og troværdighed til Bent Niensens "nye" oversættelser.

Her følger et par eksempler:

PIGER KAN GODT!

”Xiao” (孝) er et nøglebegreb i kinesisk kultur og handler om, at børn skal vise respekt for deres forældre. Begrebet oversættes traditionelt til ”filial piety”, og på dansk til ”sønlig kærlighed”, ”sønlig ærbødighed” eller ”sønlig fromhed”. Bent Nielsen vælger i stedet det mere konkrete og nutidige ”*at vise omsorg for sine forældre*” (men oversætter dog begrebet til ”sønnens ærbødighed” i kap. 4.20).

”Junzi” (君子) var oprindeligt en fyrstesøn, men Konfucius – som ellers kalder sig ”en viderefører, der ikke opfinder nyt” – bruger i stedet betegnelsen om en person, der efter endt uddannelse er lærd og moralsk dannet. Både på engelsk og dansk oversættes begrebet oftest til ”gentleman”, men Bent Niensens ”*det kultiverede menneske*” favner bedre den uddannelse, der ligger bag betegnelsen.

”Det kultiverede menneske” besidder en række kvaliteter eller dyder. Den vigtigste er ”ren” (仁), som traditionelt oversættes til ”næstekærlighed” eller ”medmenneskelighed”. Social ansvarlighed er et centralt tema for Konfucius, og det inddrager Bent Nielsen i sin oversættelse af begrebet til ”*medmenneskeligt ansvar*”. ”Ren” anvendes på forskellig vis af Konfucius, men Bent Niensens oversættelse er dækkende og meningsfuld.

Det samme gælder oversættelsen af en anden vigtig menneskelig kvalitet, ”yi” (义), som traditionelt oversættes til ”retfærdighed” eller ”retsindeghed”, men som Bent Nielsen gør mere klart og nutidigt med ”*pligtfølelse*”.

I introduktionen skriver Bent Nielsen: ”*Hensigten med denne oversættelse af en af de vigtigste og mest betydningsrige tekster i Kinas historie er at vise, hvordan teksten på én gang er forankret i en historisk kontekst og samtidig kan fungere som en kilde til visdom og indsigt for kinesere i det 21. århundrede. Det vil sige, at jeg læser teksten som et historisk dokument, der indeholder nogle alment menneskelige erfaringer, som netop kan transcenderede tid og sted, så teksten også kan sige noget meningsfuldt til det moderne menneske i vesten.*”

Den hensigt bliver til fulde indfriet. Oversættelsen af Konfucius – Samlede samtaler er blændende god. Sproget er let, flydende og nutidigt, og de mange noter og kommentarer er velvalgte og befordrende for forståelsen. Vi kan kun give vores varmeste anbefalinger til dette imponerende mesterværk af og om mester Konfucius.

Lene Bech og Christian Nielsen er lektorer og sinologer. De er forfattere til et omfattende kinesisk lærebogssystem på dansk, Kinesisk 1-3.

En lille pige ligger i sin seng og drømmer. I drømmen er hun en kriger. Og den kriger er Hua Mulan. Takket være Disney ved vi nu også i den vestlige verden, at Mulan er af hunkøn, og dermed, at man også som lille kinesisk pige kan have et forbillede som kriger. Faktisk har man det også i nogle af figurerne fra pekingoperaens historier, hvor de kvindelige generaler er nok så seje.

Historien om Mulan går tilbage til en folkesang fra Nordlige Wei (386-534), og den er kendt af alle kinesere. Den handler om en pige, der meldte sig som soldat i stedet for sin far, der ikke var rask. Mulan ikke bare klarede det, hun klarede det fremragende, for hun var en dygtig kriger. Ikke alene fordi hun var stærk og modig, men hun var også klog og forudseende. Hun havde øvet sig med spyd og læst bøger om taktik. Mulan er en rollemodel ud over det sædvanlige. At hun også er køn og omsorgsfuld over for familien kan man da lige tage med for fuldstændighedens skyld.

Det er jo en fortælling, ikke realisme, men det er en fortælling, der fanger og inspirerer. Når vi her i bogen ser en tegning af en lille nutidig pige i fuld galop på en gyngestue med sværd i hånd, ja, så må man sige, at Mulan også her har gjort fyldest. Det er godt at have forbilleder.

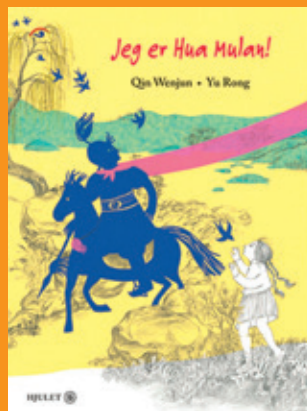
Bogen er en meget smuk og gedigen sag. Lækkerheden er i top, med sider til at folde ud og nyde. Tegninger, der er en kombination af stor detaljerigdom og mere papirklipsagtige. Man kan mærke, at også illustratoren har haft noget på hjerte.

Og så er det jo en særlig glæde, at bogen foreligger på lydefrit dansk, oversat direkte fra kinesisk af Susanne Posborg.

Jeg håber, at mange danske børn – drenge og piger og alt derimellem – vil nyde historien om *Jeg er Hua Mulan!*

Derfor til sidst et citat fra *Balladen om Hua Mulan* fra *Antologi over Yuefu Poesi*, udgivet af Guo Maoqian, der levede i Song-dynastiet (960-1279):

Hanharen har kraftige forpoter. Hunharen kniber sine øjne sammen. Men nårde løber side om side, hvem kan da skelne mellem han og hun?

Qin Wenjun

Jeg er Hua Mulan!

Illustreret af Yu Rong
Oversat fra kinesisk af
Susanne Posborg
Hjulet 2021
66 sider. Børnebog.
258 kroner

Julie Brink er historiker og formand for Danmark-Kina.

Få
Jeg er Hua Mulan
til særlig
medlemspris

– se hvordan på s. 47.

NICHEFORLAG SÆTTER FOKUS PÅ ASIATISK LITTERATUR

Forlaget Korridors novellasamling har knopskudt med endnu to kinesiske udgivelser, Sun Pins *De tusind bæsters nat*, og Wang Xiaobos *Så blødt som vand* og *Guldalder*, der er samlet i samme udgivelse.

Med Novellaserien fokuserer Korridor bl.a. på værker fra Japan og Kina, hvor novellaformatet har en lang og stærk tradition. Korridor vælger med omhu både etablerede og debuterende forfattere. Der er flere kinesiske udgivelser på vej.

Med de to udgivelser præsenteres publikum for en forholdsvis ny forfatterinde, nemlig Sun Pin (1983), der allerede har høstet anerkendelse fra Su Tong og Yan Lianke, med flere litterære udmærkelser. I Korridors novellaserie er tidligere udkommet *Uendelig lidelse*.

Samtidig præsenteres publikum for Wang Xiaobo (1952-1997), der betragtes som en af det 20. århundredes centrale kinesiske forfattere. Han var gift med Li Yinhe, der længe har været fortaler for LGBT-personers rettigheder i Kina, og med sine skildringer af seksualiteten i forskellige afskygninger løfter han ikke bare sløret men viser tværtimod ganske eksplicit, hvad der længe har været betragtet som tabu i Kina.

ANERKENDELSE AF OVERSÆTTEREN

I Sidse Laugesen har vi en oversætter, der formår at oversætte så overbevisende, at man tydeligt fornemmer den enkelte forfatter bag værket. Det bliver endnu mere tydeligt, når man sidder med og skifter mellem Sun Pins *De tusind bæsters nat* og Wang Xiaobos *Så blødt som vand* og *Guldalder*. Så træder forfatteren virkelig i karakter.

Når man læser en oversættelse fra et andet sprog til ens eget, foregår der en mediering, hvor oversætteren bliver afsenderen. Det ville derfor være forventeligt, hvis enhver oversættelse var en spejling af oversætterens eget sprog, hvor kun indholdet divergerede. Men det formår Sidse Laugesen fint at undgå.

I Laugesens oversættelse træder der to *vidt forskellige* forfattere frem, med hver deres unikke sprog, tematik og helt klare dagsorden. At tænke dem ens, blot fordi de deler samme sprog og nationalitet, ville være en graverende fejl. Det bliver man som læser – heldigvis – tydeligt mindet om, i Sidse Laugesens oversættelse. Sun Pin fremstår som Sun Pin, med sit sprog, og Wang Xiabo står tydeligt frem som Wang Xiaobo. Det er en ikke helt lille bedrift.

DE TUSIND BÆSTERS NAT

”Kun begyndelse og slutning stod tilbage, hoved og hale løb sammen i ét og lå som en bizar, deform fisk foran hende. Midten var skåret væk, hugget af, revet ud. – Hun kunne se bundter af blodrøde nerver dunke i kroppens bortskaarne del. Nerverne fik det døde stykke til at stråle som en ferskenblomst. Og dog forstod hun, at det allerede var dødt, at det rådnede op, og forrådnelsen var skarpere og mere farvestrålende end døden selv.”

Det er ikke billedsproget og metaforerne, det skorter på, i Sun Pins *De tusind bæsters nat*.

Hovedpersonen i fortællingen er Li Chengjing, en ung kvinde. Mens hun er bortrejst til en fjern del af landet for at arbejde i flere år, slår hendes kæreste, der underviser i vestlig filosofi, op med hende over telefonen.

Da Li er langt væk fra alt, hvad hun kender, bliver tanken om kæresten et fikserpunkt, og hun planlægger at vinde ham tilbage, koste hvad det vil. Hun vil købe sig til hans kærlighed og sender ham dyre gaver, chokolade, skjorter og i sidste ende en jakke, som hun beslutter at overrække ham personligt.

Beslutningen om at overrække ham jakken sender hende ud på en togrejse, der ender i kaskade proportioner i et mærkeligt ramponeret boligkompleks, sammen med en pige, der af mystiske grunde ikke vil være alene nytårsaften.

Både i *Uendelig lidelse* og *De tusind bæsters nat* er det den altopofrende kvinde, der forsøger at bedre sin egen position eller situation, der er omdrejningspunktet. Desperation og afmægtighed tvinger dem ud i ubehagelige situationer, der ofte er selvfornedrende.

Hvis man har læst Sun Pins novelle *Uendelig lidelse*, vil man nok – og desværre, bør det indskydes – komme til at sidestille *De tusind bæsters nat* med denne, hvilket måske ikke er helt fair.

Som læser mærker man tydeligt desperationen hos hovedpersonerne, mens man føres ind i de mange tanker og overvejelser, de begge gør sig. Men hvor hovedpersonen i *Uendelig lidelse* udstår meget men samtidig formår at bevare sin værdighed, alt imens hun fremstår så meget desto mere ægte over for læseren, er det modsatte tilfældet i *De Tusind bæsters nat*.

Her optræder en hovedperson, der har svært ved at vække sympati og tilid, da hun mest af alt fremstår sølle i sin totale afhængighed af (eks)-kæresten og sine forkrøblede forsøg på at vinde ham tilbage, med pinagtige telefonopkald og sørgelige gaver, der bestilles på afstand. Dette overskygger desværre fortællingen som helhed.

Derudover – og som nævnt i indledningen – skorter det ikke på metaforer i historien, hvad der til tider kan synes en smule kvælende for selve oplevelsen af værket. Eksempelvis tillægges ovennævnte jakke *for megen betydning*, og en *for overdreven* symbolik, der medfører, at man som læser kan have svært ved at blive overbevist om selve historien, fordi man føler det tvunget fra forfatterens side at føle den samme symbolik, som forfatteren tænker, er intenderet, i stedet for blot at lade genstanden(e) stå for sig selv, og derved selv tillægge den en betydning – eller ej.

Denne betydningsmæssige insisteren kan man som læser også let føle sig tvunget til at skulle udlægge i en masse forskellige kulturelle fortolkninger i historien, hvor det også til tider kan synes en smule forceret.

Skal kæresten med sin uddannelse i vestlig filosofi, der slår op med Li, eksempelvis repræsentere en vestlig tankegang, der korrupperer en kinesisk kultur og tvinger den til at fornedre sig selv i et spinkelt forsøg på at finde sin egen identitet?

Op skal opholdet på en KFC-restaurant en sen natte-time med alt, hvad der udspiller sig på stedet, og derefter, symbolisere en indtrængende vestlig kul-

SÅ BLØDT SOM VAND

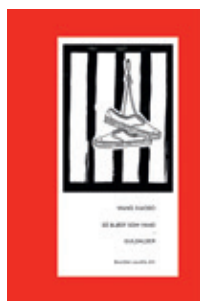
tur med dens fastfood-joints, der igen efterlader kineserne i kulturel armod og fortvivelse? Det er plausibelt, men det forstyrrer desværre oplevelsen.

Hvis man kan se ud over denne forcerede symbolik, er det en udmærket fortælling, og som fortællingen langsomt går over i en kafkask fortælling, som både bliver mærkværdig, mystisk og besnærende på samme tid, gør det derfor værket anderledes ægte og oprigtigt. Forudsat, at man altså køber præmissen.

Sun Pin

De tusind bæsters nat

Oversat fra kinesisk af Sidse Laugesen
Korridor Novella 2020
104 sider. 150 kr.

Wang Xiaobo

Så blødt som vand *Guldalder*

Oversat fra kinesisk af Sidse Laugesen
Korridor Novella 2020
171 sider. 200 kr.

Morten Bech Jensen er cand.mag. i Kinastudier fra Københavns Universitet og Beijing International Studies University. Han er formand for Foreningen Forlaget Kaperen, der formidler kultur mellem Danmark og Kina.

Wang Xiaobo (1952-1997) døde samme år som homoseksualitet ophørte med at være ulovligt i Kina. Med sine ærlige – og til tider groteske – fortællinger og skildringer af seksualitet og udstilling af den undertrykkelse og ufrihed, som samfundsnormerne fører med sig, indskrev han sig som en af det 20. århundredes centrale kinesiske forfattere.

I novellaen *Så blødt som vand*, der er en af de første nutidige, skønlitterære tekster i Kina, der eksplicit omhandler homoseksualitet, får læseren et usløret, oprigtigt indblik i en ellers skjult verden omgivet af tabu.

Historien handler om den smukke betjent, Shi, der patruljerer i en park, hvor der efter mørkets frembrud forekommer seksuelle eskapader mand og mand imellem. Shi og hans kollegers funktion er at sikre en nogenlunde ro og orden i parken. For at fordrive kedsomheden ud på de sene aftenvagter anholder Shi fra tid til anden mænd for utugt.

Man fornemmer de blandede følelser i Shi, der er formet af samfundsnormer, som også undertrykker Shis egne drifter. Det kommer til udtryk ved, at han ofte sviner sine anholdte til, mens han samtidig ophidses af at udspørge dem om deres eskapader. En dag anholder han den unge A-Lan, en mandlig forfatter, som ender med at forføre Shi, og de indleder et intenst SM-orienteret forhold.

Fortællingen er enkelt og ærligt sat op, i en smukt orkestreret fortælling, der elegant giver sine læsere et indblik i, hvordan det er at leve i et samfund, der med blandede normer, enten fordømmer kærlighed til sit eget køn, er flintrende ligeglad eller anser homoseksualitet for psykisk sygdom, der kræver hjælp og som fordrer medlidenhed.

Homoseksualitet som forskningsmæssigt omdrejningspunkt er interessant i Kina: Fra at have været en fuldtud accepteret del af kulturen, hvor flere kejsere og højtstående embedsmænd gennem dynastierne havde offentligt kendte homoseksuelle relationer, blev selvsamme forbudt med dødsstraf ved oprettelsen af Republikken Kina.

Selvom Kina på overfladen siger, at homoseksuelle nyder flere rettigheder nu, fornemmer man, at ikke meget har ændret sig, siden Wang var aktiv, og man forstår sagtens, hvorfor Wang stadig i dag læses i stor stil. I Kina har han efterhånden opnået kultstatus, og det er samtidig let at forestille sig, at Wangs værker har tjent til at tale de homoseksuelles sag, da de giver et ærligt indblik i deres liv og situation. En sag hans kone i øvrigt stadig kæmper.

GULDALDER

Guldalder, der ofte nævnes som et af Wang Xiabos hovedværker, er, på overfladen, en mere klassisk historie. Den handler om en ung storbystudent, som under kulturrevolutionen sendes på genopdragelses-/arbejdslejr på landet, hvor han indleder et forhold til en ung, smuk, kvindelig læge.

Livet på landet og opdragelseslejren udgør de overordnede rammer i fortællingen. Læseren får præsenteret skildringen gennem den unge intellektuelle hovedperson, der nøgternt og filosofisk beskriver forholdet mellem hovedpersonen og den kvindelige læge.

Fortællingen er ligesom *Blødt som vand* ærlig i sin skildring, men der er et mere alsidigt persongalleri. Situationen under kulturrevolutionen skildres også og giver derfor den kinainteresserede et spændende indblik i en tidslomme, om end man har hørt disse beretninger før.

Værket, der her omhandler forholdet mellem en mand og kvinde, belyser det tabu, der eksisterer om, at mennesker kan have lyst til sex og at det ikke kun er en praktisk foranstaltning for at sikre efterkommere i et monogamt forhold mellem mand og kvinde.

Samtidig er fortællingen fint krydret med Laugesens humoristiske oversættelser af kinesiske slangudtryk, som eksempelvis 'lillemunken' for mandens kønsorgan, eller udtrykket at 'slide skoene' om kvinder, der har sex med mange, for at nævne et par eksempler.

Både *Guldalder* og *Så blødt som vand* er ikke før oversat til dansk og giver et interessant indblik i et seksuelt Kina, der forsøger at finde og forstå sig selv. Hvordan samfundet, normerne, kulturen, borgerne og staten undertrykker sig selv og hinanden. Netop derfor er de begge ganske anbefalelsesværdige.

UTOPI I KINA

Tilbage i 2010 udstillede den kinesiske kunstner og kurator Ou Ning sin skitsebog: *Bishan Commune – How to start your own Utopia* på Moleskin-udstillingen i Shanghai. Skitsebogen rummer tanker og ideer om, hvordan man kan etablere et utopisk anarkistisk-kommunistisk samfund på landet i Kina. Her finder man skitser til alternative boliger, logoer, klædedragter m.m. Ou Ning realiserede sit utopiske samfund i landsbyen Bishan i Anhui i årene 2011-16, og Mai Corlin udførte i den forbindelse et helt unikt feltarbejde i Bishan.

Ou Nings skitsebog blev siden udgivet som faksimile sammen med et hæfte med tilhørende oversættelser af Mai Corlin (OVO press, 2016). Nu er Mai Corlins ph.d.-afhandling: *The Bishan Commune and the Practice of Socially Engaged Art in Rural China* så udkommet hos Palgrave Macmillan. Her får man en grundig indføring i tankerne bag det idealistiske projekt, fra de første skitser og ideer tog form, til projektet blev virkelighed, og idealistiske idealer skulle realiseres i et politisk socialt historisk landskab på landet i Kina.

Ou Ning og hans samarbejdspartner Zuo Jing ønskede at skabe et alternativt samfund i Kina, et sted hvor kunstnere og lokalbefolkning sammen kunne etablere et anarkistisk funderet lokalt demokrati uden egentlige ledere, altså en blanding af anarkisme og ruralisme. Skitsebogen udgjorde det idealistiske, utopiske grundlag for projektet, og her ser man, hvordan kunstnerne ønskede at distancere sig fra det stærkt kapitalistiske Kina og udviklingen i byerne og skabe et fællesskab, hvor kunst, traditionelt landbrug, alternativ arkitektur og samliv var i hovedsædet.

Ou Nings tanker er stærkt inspireret af Pariserkommunen og Peter Kropotkins ideer om anarkistisk kommunisme – tanker, der også havde stor indflydelse på tænkere i Kina i begyndelsen af det tyvende århundrede. Mai Corlin leverer en grundig gennemgang af de historiske forudsætninger for de idealistiske samfund og kommer rundt om begreber som 'radical rural intellectuals' og socialt engageret kunst. Hun beskriver også, hvordan Ou Nings anarkisme bevidst distancerer sig fra vold og oprør og pointerer, at man ikke

ønsker løsrivelse eller et nyt system – men arbejder mod en form for 'co-existence': "He does not want to replace a system, but to create a community outside of any previous or present systems."

Startskuddet til Bishankommunen var en storstilet kunsthøstfest – Bishan høstfest – med deltagelse af kunstnere fra hele Kina.

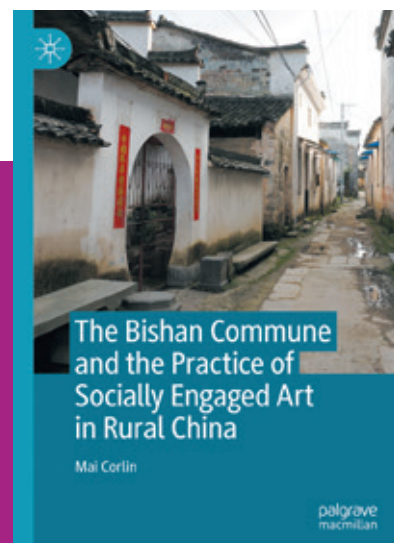
Og det er i mødet mellem idealisme og realiteter, at de mest interessante problematikker dukker op til overfladen. For hvor kunstnerne måske nok ønskede at skabe et idealistisk, anarkistisk funderet fællesskab, så har den lokale regering tilsyneladende allerede fra begyndelsen været bevidst om, at den kreative klasses tilstedeværelse i landsbyen kunne tiltrække turister fra byerne og dermed blive en vigtig drivkraft, der kunne sætte skub i en stagneret økonomi. Dermed bliver kunsten langt mere et brand, og ikke et ideologisk utopisk projekt, sådan som Ou Ning oprindeligt havde forestillet sig.

Mai Corlin pointerer da også, at man i denne periode ser et skift i Ou Nings retorik – han fokuserer på, at projektet kan skabe økonomiske udvikling. Det ændrede fokus opstår i mødet mellem kunstnerne og lokalbefolkning og -regering, og man fornemmer, at det muligvis har været mere vanskeligt end forventet at etablere et kunstnerisk funderet anarki i en autoritær, kapitalistisk virkelighed.

Mai Corlin giver en grundig indføring i den bagvedliggende teori om anarkistiske samfund og socialt engageret kunst og en interessant gennemgang af Ou Ning og Zuo Jings visioner om det utopiske samfund. Hun viser samtidig, hvordan disse visioner ændrede form, da ideerne skulle realiseres.

Det er uklart, hvorfor Bishankommunen pludselig blev lukket ned i 2016, men Mai Corlin får flettet nogle tråde, der viser, hvilke mulige konflikter der kan have ligget til grund for beslutningen. Det var ikke bare politiske bevæggrunde, men også – og måske i højere grad – det økonomiske – manglende turister – der kan have kostet projektet livet.

Bogens epilogs taler sit tydelige sprog om, at Bishankommunen alligevel lever videre i

dag som et turistprojekt overtaget af de lokale borgere og myndigheder men afkoblet sine mere politiske og idealistiske visioner, og således har kunstnerne været med til at kickstarte en turistindustri, hvor byens ældre huse og forskønnelse af området i turistøjemed er kommet i fokus. Den lokale boghandel er stadig centrum, nu blot ikke som mødested for ideer men som et sted, hvor turister kan købe postkort og kaffe. Kunstnerne lagde grunden til opsvinget, men projektet blev siden overtaget af den lokale regering.

I den henseende er det en interessant fortælling om, hvordan anarkisme, idealisme og kunst ender med at blive omsat til turisme og penge og medieomtale. Et spændende dyk ned i feltet mellem kunst, autonomi og engagement i et land, hvor magt, forbindelser og økonomi er og bliver de vigtigste drivkræfter på den lange bane.

Mai Corlin

The Bishan Commune and the Practice of Socially Engaged Art in Rural China

Palgrave Macmillan 2020
225 sider. Illustreret.

Sidse Laugesen er magister i litteraturhistorie med speciale inden for moderne kinesisk litteratur. Hun har oversat bl.a. Yu Hua fra kinesisk.